

Natuur in een nieuw jasje in Solleveld

HANS LUCAS

Tussen de badplaats Kijkduin en Monster ligt het waterwin- en natuurgebied Solleveld. Recentelijk zijn hier maatregelen genomen, waarmee waterwinning en natuur optimaal samengaan.

Het natuurmonument Solleveld heeft een totale oppervlakte van 340 hectare en wordt beheerd door Duinwaterbedrijf Zuid-Holland (DZH). Solleveld wordt begrensd door camping en park Ockenburgh, het Hyacintbos, Van Leydenhof, Ockenrode, Stichting Bloemendaal en de zeewering. Solleveld is een bijna vlak duinlandschap met bijzondere patronen zoals langgerekte zandwal-letjes en akkertjes. Midden in het gebied, ten noorden van de Schelpweg, ligt een gebied met iets meer reliëf dat aan de noordoostzijde wordt begrensd door een laag paraboolduin. Solleveld heeft een eigenzinnige en bijzondere begroeiing. Aan de landzijde vinden we bosrijke gedeelten met eikenbosjes, boshyacinten en heideveldjes en aan de zeezijde korstmosrijke graslanden. Vlak bij de zeereep, waar jonge en oude duinen in elkaar overgaan, komen duindoorn en meidoornstruwelen voor.

Oud en voedselarm

Solleveld is het enige duingebied langs de Nederlandse kust dat overwegend bestaat uit oud duin. De duinen zijn hier ongeveer 4000 jaar oud en bestaan voornamelijk uit kalkarm tot kalkloos duin. Kenmerkend zijn de lange-

Solleveld is een bijna vlak duinlandschap (foto: Duinwaterbedrijf Zuid-Holland).

rechte strandwallen met vrij lage duintjes erop (5 meter NAP) met laaggelegen strandvlakten ertussen. De strandwallen lopen in dit duingebied door tot aan het strand.

De waterwinning

In de loop der tijd heeft de mens allerlei sporen in het landschap achtergelaten, door onder meer het gebruik van grond voor landbouw en het winnen van zand en water. Vanaf de jaren zeventig legde de voormalige Westlandse Drinkwater Maatschappij tussen de Schelpweg en camping Ockenburg verschillende infiltratieplassen met winningen aan. Rond 1985 is de waterwinning verhoogd naar een productiecapaciteit van 5 miljoen kubieke meter per jaar. Daarvoor zijn twee infiltratieplassen in het zuidwesten van Solleveld aangelegd. De waterwinning in Solleveld bestaat uit twaalf vooral langgerekte smalle, ondiepe infiltratieplassen met een totale oppervlakte van circa zeven hectare (zie figuur). De diepte is gemiddeld 50 centimeter, behalve één plas van vijf tot zes meter diep. Deze plas is in 1950 gegraven voor de zandwinning.

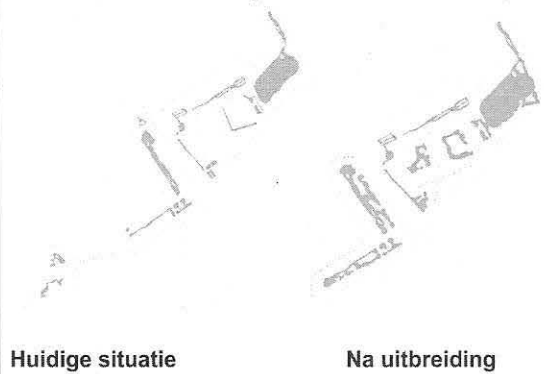
Voorgezuiverd rivierwater

De infiltratieplassen worden gevoed met water uit de Afgedamde Maas bij Brakel. Dit rivierwater wordt eerst voorgezuiverd in Bergambacht en dan via grote pijpleidingen naar de duinen tussen Katwijk en Monster gebracht. De infiltratieplassen in Solleveld zijn onderling via duikers met elkaar verbonden; het water wordt dus maar op één punt binnengelaten. Dit wijkt af van de infiltratieplassen in het duingebied Meijendel, die ieder afzonderlijk worden gevoed met rivierwater. Rond de infiltratieplassen liggen winputten, waar het geïnfiltreerde water wordt teruggewonnen. En ten slotte wordt van dit duinwater drinkwater gemaakt.

Knelpunten

Voor de natuur is het nadelig dat de infiltratieplassen smal en ondiep zijn. De oevers zijn steil en de overgang tussen het droge en natte mi-

Inrichting waterwinning

(illustratie: Duinwaterbedrijf Zuid-Holland)

Na uitbreiding

van rivierwater de ondiepe plassen vrij snel droog komen te liggen.

Afspraken

Om de effecten van de waterwinning in de duinen zo veel mogelijk te beperken, hebben de Provincie Zuid-Holland en Duinwaterbedrijf Zuid-Holland in de jaren negentig afspraken gemaakt over natuurherstel in de duingebieden Berkheide en Meijndel met als doel de terugkeer van natte duinvalleien te bevorderen. Dit heeft ertoe geleid dat in de afgelopen jaren delen van Meijndel en Berkheide niet langer in gebruik zijn voor de waterwinning. De natuur heeft hier een nieuwe kans gekregen.

Optimalisatie Solleveld

Het verlies aan waterwincapaciteit in die duingebieden moet nu deels worden gecompenseerd door aanpassingen in het waterwin- en natuurgebied Solleveld. Hiervoor is in het najaar van 2004 het project "Optimalisatie Solleveld" gestart, met als doel om de productiecapaciteit van 5 naar 8 miljoen kubieke meter te verhogen en de waterwinning te concentreren in het noordelijke gedeelte van Solleveld. Hiervoor is de waterwinning in het zuidelijk gedeelte beëindigd.

De totale infrastructuur hiervan, bestaande uit waterwinningen en transportleidingen, is verwijderd. Het slib uit de infiltratieplassen is afgevoerd; in totaal zijn er drie infiltratieplassen met winningen opgeheven. Op die plekken is nu een aantal natuurlijke valleien herrezen en is het reliëf van het grote paraboolduin hersteld.

Het afbouwen van de waterwinning in het zuidelijk deel was mogelijk door het uit-

breiden van de waterwinning in het noordwesten van Solleveld. Toch vaart de natuur ook hier wel bij, doordat de waterwinning daar is geconcentreerd op een kleiner oppervlak, en doordat de plassen in het noorden dieper en breder zijn gemaakt. Hierbij is rekening gehouden met cultuurhistorische en archeologische waarden. In de nieuwe situatie heeft iedere infiltratieplas een eigen aanvoer van voorgezuiverd rivierwater gekregen. Het droogvallen van de plassen is hiermee niet meer mogelijk, waardoor libellen, amfibieën en vissen zich veilig kunnen gaan vestigen en ontwikkelen.

Natuurvriendelijk

Door infiltratieplassen met elkaar te verbinden zijn allerlei eilandjes en schiereilandjes ontstaan. Het geleidelijk laten aflopen van oevers leidde tot een brede overgangszone tussen droog en nat, wat de fauna ten goede komt. Deze brede rietoevers zijn broed- of nestelgelegenheden voor amfibieën, insecten, libellen en broedvogels. Van de amfibieën zijn dat onder meer de watersalamander, groene en bruine kikker en de gewone pad. Van de broedvogels verwachten we onder meer de rietgors, blauwborst, kleine karekiet, kuifeend, dodaars en waterral en vele andere soorten van open water en riet.

Positieve invloed

Het project optimalisatie Solleveld heeft wat ons betreft in vrijwel alle opzichten een positieve invloed op het duingebied. Natuur en landschap in het zuidelijk deel profiteren van het verdwijnen van de waterwinning. Valleien en reliëf zijn hersteld en karakteristieke soorten van dit gebied hebben weer nieuwe kansen. Ook het concentreren van de waterwinning in het noordelijke gedeelte heeft alleen maar positieve kanten. Droogvallen van plassen is er niet meer bij. Door de werkzaamheden zijn verder eilandjes en slikken gecreëerd, met ook hier kansen voor karakteristieke soorten.

De natuur in het duin kan zich nu in alle rust verder ontwikkelen. We wachten de ontwikkelingen met spanning af, maar het ziet er nu al goed uit. Passepartouthouders van Solleveld kunnen dit alles met eigen ogen volgen.

Het blijft genieten van alles wat groeit en bloeit in Solleveld!

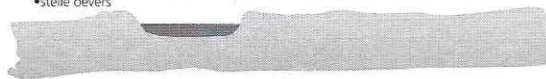
HANS LUCAS IS ADVISEUR NATUURBEHEER BIJ DUINWATERBEDRIJF ZUID-HOLLAND

(illustratie: Duinwaterbedrijf Zuid-Holland)

Inrichting infiltratieplassen

Huidige situatie

- smalle (10m) en ondiepe plassen (0,5m)
- steile oevers

Toekomstige situatie

- bredere plassen (30m)
- diepere plassen t.b.v. fauna (2m)
- glooiende oevers

